

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne
Čj. MSP-245/2017-OJD-SPZ/2
Počet listů:2
Přílohy:3

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 Brno

Obviněný zemř. J. R. – stížnost pro porušení zákona

Příloha:

Ověřená kopie rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 8.10.1952 sp.zn. Vt 27/52 vč. zachovalých kopií archivního materiálu
Zpráva VÚA Praha ze dne 15.3.2017, čj. MO 51272/2017-211100
Opis podnětu ke stížnosti pro porušení zákona JUDr. M.

Podle § 266 odst. 1 tr. řádu podávám ve prospěch obviněného zemř. J. R.

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 8.10.1952, sp.zn. Vt 27/52.

Rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 8.10.1952, sp.zn. Vt 27/52, byl J. R. uznán vinným ze spáchání trestného činu vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona, a byl mu uložen trest odnětí svobody v trvání 8 měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 2 let, do kterého mu byla započítána vazba od 10.4.1952 do 16.5.1952.

Předmětného trestného činu se obviněný dopustil tím, že dne 23.3.1952 u svého útvaru v Malackách odmítl vykonávat přidělenou práci v krejčovské dílně s odůvodněním, že se to přičí jeho náboženskému vyznání Adventisty sedmého dne.

Rozsudek nabyl právní moci dnem vyhlášení, tj. 8.10.1952.

Z odůvodnění tohoto rozsudku dále vyplynulo, že se obviněný snažil uspokojit svoje soukromé zájmy na úkor řádného a bezvýhradného plnění vojenské služby. Při ukládání trestu přihlédl bývalý Nižší vojenský soud v Brně k tomu, že se obviněný doznal a že se rozhodl řádně vykonávat vojenské povinnosti, z čehož bylo zjevné, že nápravy je u něj možné dosáhnout mírnějším trestem. Soud vzal též do úvahy, že byl obviněný odsouzen za obdobnou trestnou činnost a dále to, že obviněný byl k trestnému činu sveden částečně i skutečností, že jeho vyhýbání se práci v sobotu bylo trpěno.

Pro úplnost je třeba uvést, že pro uvedený trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle ust. § 270 odst. 1 písm. b) citovaného trestního zákona byl obviněný J. R. a odsouzen i přesto, jak bylo uvedeno v napadeném rozsudku, že byl pro stejný trestný čin – vyhýbání se služební povinnosti dle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb., již pravomocně odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 6 měsíců, podmíněně odloženém na zkušební dobu v trvání 2 let, vykonatelným rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Bratislavě ze dne 6.2.1952, sp.zn. Vt-411/51, čímž došlo k porušení zásady in dubio pro reo.

Následně bylo Nižším vojenským soudem Brno PSP-47 dne 6.5.1953 vydáno usnesení pod sp.zn. Vt-27/52 (archivní materiál), kterým bylo rozhodnuto, že se J. R. i podle čl. II odst. 3 amnestie prezidenta republiky ze dne 4.5.1953, promíjí trest odnětí svobody uložený v trvání 8 měsíců, podmíněně odložený na zkušební dobu v trvání 2 let, rozsudkem Nižšího vojenského soudu Brno PSP-47 ze dne 8.10.1952, čj. Vt-27/52, přičemž bylo třeba na něj tímto dnem pohlížet, jako by nebyl odsouzen.

Návrh na zahájení rehabilitačního řízení podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebyl v dané věci podán ani obviněným, ani vojenským prokurátorem.

Napadeným rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 8.10.1952, sp.zn. Vt-27/52, a v řízení tomuto napadenému rozhodnutí předcházejícím, byl porušen zákon v neprospěch obviněného J. R. v ust. § 1 odst. 1, § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb.

Podle ust. § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948 se svoboda svědomí zaručuje.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu, bylo účelem trestního řádu upravit řízení v oboru trestního soudnictví tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona potrestáni.

Podle § 2 odst. 3 téhož zákona bylo úkolem soudu v trestním řízení zejména spravedlivě rozhodovat o trestných činech.

Podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona z roku 1950 se trestného činu vyhýbání se služební povinnosti dopustil ten, kdo se úmyslně vyhýbal plnění služební povinnosti nebo služebního úkonu mimo jiné i tím, že se odvolával na náboženské nebo jiné přesvědčení.

Těmito výše uvedenými ustanoveními se bývalý Nižší vojenský soud v Brně PSP-47 dostatečně neřídil.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, je účelem zákona zrušit soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská politická práva a svobody zaručené ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 výše uvedeného zákona o soudní rehabilitaci činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu odporovalo také jejich trestní stíhání a trestání.

V dané věci bylo při přezkumném řízení vycházeno z účelu zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, jehož vydáním sledoval zákonodárce především odstranění největších křivd, které se v 50. letech 20. století staly v justičním rozhodování tak, jako tomu bylo právě v posuzovaném případě, kdy obv. J. R. byl v podstatě odsouzen pro své náboženské přesvědčení. Navíc v době rozhodování bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně nebylo zohledněno, že jmenovaný uplatnil právo na svobodu svědomí zaručené tehdejší Ústavou z 9. května 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.). Právo na svobodu svědomí přitom nelze zaměňovat se svobodou víry ani se svobodou náboženskou, zejména když motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítání vojenské služby nutno považovat za určující.

V případě obviněného se jednalo o čin směřující k uplatnění základního práva občana, zaručeného mu ustanovením § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948, podle něhož má každý právo volby jakékoliv náboženské víry. Na druhé straně Ústava z roku 1948 stanovila v § 34 odst. 1, 2 základní povinnosti občana ke státu, mezi nimiž byla i povinnost konat vojenskou službu. Obviněný tedy neměl možnost dostát svým povinnostem, jež mu byly uloženy zákonem, aniž by se dostal do rozporu s vlastním svědomím.

Navíc v době, kdy se obviněný měl dopustit protiprávního jednání, tehdejší právní řád neumožňoval alternativu k výkonu základní vojenské služby pro případy, kdyby její výkon vedl k popření náboženského přesvědčení jednotlivce.

Vzhledem k výše uvedenému je zjevné, že v dané věci došlo k porušení zákona, a je tedy dostatečně odůvodněn závěr, že je třeba pravomocný odsuzující rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 8.10.1952, sp.zn. Vt-27/52, zrušit a poskytnout tímto způsobem určité zadostiučinění pozůstalým obviněného.

S přihlédnutím k aktuální důkazní i procesní situaci, kdy skutkový stav byl v napadeném rozhodnutí spolehlivě zjištěn, a kvůli úmrtí p. J. R., a dalším okolnostem nepřipadá zřejmě v úvahu jakékoliv doplňování dokazování, se domnívám, že je možné a vhodné, aby Nejvyšší soud též sám rozhodl o zproštění obviněného obžaloby vojenského prokurátora podle § 226 písm. b) trestního řádu, poněvadž ze všech shora uvedených skutečností je zřejmé, že v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

Navrhují proto, aby Nejvyšší soud ČR:

- 1) Podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že pravomocným rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 8.10.1952, sp.zn. Vt-27/52, a v řízení tomuto rozhodnutí předcházejícím, byl v neprospěch obviněného J. R. porušen zákon zejména v ust. § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb. ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb.,
- 2) podle § 269 odst. 2 tr. řádu rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně PSP-47 ze dne 8.10.1952, sp.zn. Vt-27/52, zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na tento rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,
- 3) a dále postupoval podle § 271 odst. 1 tr. řádu a za použití § 226 písm. b) trestního řádu zprostil obviněného zemř. J. R. obžaloby vojenského prokurátora pro skutek spočívající v tom, že dne 23.3.1952 u svého útvaru v Malackách odmítl vykonávat přidělenou práci v krejčovské dílně s odůvodněním, že se to přičí jeho náboženskému vyznání Adventisty sedmého dne, v němž byl spatřován trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb., neboť v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [4 Tz 82/2017](#)